

Životopis

Kontaktné údaje

Richard Kalinec
+421 xxx xxx xxx
yyyyyyyyyy@zzzzzzz.zzz

Osobné údaje

Adresa: Ulica xx, 962 12 Detva
Dátum narodenia: xx.xx.1993

Vzdelanie

1999 - 2008: 4. Základná škola/Základná škola Júliusa Juraja Thurzu v Detve
2008 - 2012: Gymnázium v Detve
2012 - súčasnosť: Fakulta informatiky Masarykovej univerzity v Brne

Jazykové znalosti

Anglický jazyk: aktívne slovom aj písmom
Nemecký jazyk: začiatočník

Počítačové znalosti - Používateľ

Microsoft Word, Excel a PowerPoint: denný používateľ
Správa MS Windows: pokročilý
Správa Ubuntu a Fedora: začiatočník
Programovanie v C, C++ a C#: pokročilý
Programovanie v Java: začiatočník

Ďalšie znalosti, schopnosti a záujmy

Vlastnosti:

Považujem sa za zodpovedného a ochotného človeka, na ktorého sa dá spoľahnúť. Najlepšie zvládam rutinné a mechanické činnosti, ktoré mnohých iných ľudí nudia, taktiež som však celkom dobrým tímovým hráčom. Som preto presvedčený, že by som mohol pracovný kolektív v mnohom pozitívne dopĺňať. Rovnako verím, že budem schopný pozitívne prispieť k atmosfére na pracovisku najmä prívetivosťou a psychickou podporou.

Záujmy:

Zaujímam sa o domáce aj svetové dianie najmä v politike a ekonomike, ale aj o históriu a psychológiu. Rád filozofujem a na mnohé veci sa pozerám z netypických uhlov pohľadu. Taktiež veľa rozmýšľam, ako robiť veci lepšie, som perfekcionista, ktorý sa ale čoraz viac pragmaticky krotí, keď je to vhodné.

Richard Kalinec, 12.11.2015, Brno

Monitorovanie, analýza a uchovávanie elektronickej komunikácie tajnými službami

Uplynulý rok ostala široká verejnosť na celom svete šokovaná odhalením, že jedna z tajných služieb USA, National Security Agency (NSA), ale aj jedna z tajných služieb Veľkej Británie, Government Communications Headquarters (GCHQ), zhromažďujú, vyhodnocujú a ukladajú údaje o elektronickej komunikácii na celom svete. Bývalý technik amerických tajných služieb Edward Snowden, ktorý tieto skutočnosti poskytol viacerým svetoznáмым médiám, radšej utiekol do Ruska. Zo strany prevažnej časti odbornej aj laickej verejnosti sa začala ozývať ostrá kritika bezprecedentného zásahu do súkromia nevinných ľudí, americká vláda sa aspoň navonok obhajuje, že jej tieto špiónážne programy pomáhajú zaistiť bezpečnosť. Či americká vláda hovorí pravdu, môžeme len špekulovať, prípadne veriť naším dojmom. Je jasné, že údaje získané špiónážou takého rozsahu sú obzvlášť pomocou sofistikovaných analytických nástrojov (hoci sú ich možnosti stále výrazne obmedzené) zneužitelné hrozivým spôsobom.

Majú takéto špiónážne programy vôbec prospešný a rozumný zmysel? A ak skutočne pomáhajú včas odhaľovať a eliminovať hrozby, ako aj chrániť ľudí aj inštitúcie, stojí to za takéto narušenie súkromia? Kam až necháme zájsť tajné služby v záujme našej bezpečnosti? Je možné sa k porovnateľnému výsledku dopracovať aj spôsobom kompatibilným s ochranou súkromia?

Faktom je, že špiónáž vo väčšom či menšom rozsahu vykonávali a vykonávajú takmer všetky krajiny už odnepamäti, a to nielen z bezpečnostných dôvodov. Často ide o získavanie informácií o ekonomikách a zákulisí politiky iných krajín v záujme formovania strategických, politických a ekonomických rozhodnutí. Navyše mnohé nedemokratické krajiny na čele s Ruskom a Čínou nielenže vo veľkom špehujú po celom svete (ak už nie tak modernými metódami ako americké a britské tajné služby, tak aspoň klasickými), ale aj do väčšej či menšej miery cenzurujú prístup k internetu pre vlastných občanov. O masívnom porušovaní ľudských aj občianskych práv a slobôd už ani nehovoriac. Spolu s americkou vládou obhajuje špehovanie aj tá britská, pretože jedna z jej tajných služieb GCHQ v spolupráci s NSA špehuje elektronickej komunikácii prechádzajúcu Veľkou Britániou v porovnateľnom rozsahu ako to NSA sama robí po celom svete. Nehovoriac už o tom, že už dlhodobo je sledovaná pošta či telefónne hovory. Niektorí preto poukazujú na to, že nejde o nič nové a myslia si, že takéto zhrozenie nie je namieste. A kritizujú európske krajiny za pokrytectvo, pretože „Špehuje NSA vašich predstaviteľov? Pravdepodobne. Špehujete predstaviteľov svojich spojencov vrátane USA vy? Pravdepodobne. Vy len nemáte zdroje či schopnosti špehovať tak efektívne, ako to robí NSA. Ak by ste mali, robili by ste to.“ Tým sa ale dostávame práve k tomu, čo je na špehovaní zo strany NSA prelomové: využívanie technológií ako ľudmi po celom svete, tak tajnými službami, vytvorilo vynikajúce podmienky na špiónáž v rozsahu a kvalite, ako nikdy predtým. Zhrňme si, čo postupne vyplávalo na povrch o špiónážnych programoch NSA a GCHQ. Najprv boli začiatkom júna zverejnené informácie o programe PRISM, ktorý zhromažďuje údaje o aktivitách používateľov od najväčších spoločností ponúkajúcich služby na internete. Dotknuté spoločnosti sa bránili, že poskytujú údaje iba v rozsahu predpísanom zákonmi a informujú o tom aj vo svojich priebežných správach pre verejnosť. Na prelome júla a augusta však z ďalších dokumentov vyplynulo, že americká tajná služba, rovnako ako britská, zachytáva prakticky všetku internetovú komunikáciu a získané údaje využíva v kaskádovito na seba nadväzujúcich programoch. Najširšie možnosti získavania informácií poskytuje sledovací program XKeyscore, pomocou ktorého je možné na základe „podozrivých akcií“ definovanými požiadavkami analytikov NSA vyhľadať prakticky ľubovoľnú akciu ľubovoľného používateľa na internete. Tento program teda samotný obsah komunikácie, dát a akcií nezhrmažďuje, ale umožňuje ich vyhľadávať na základe (špecifických, ale aj veľmi všeobecných) požiadaviek. Servery umožňujúce získavanie a uchovávanie dát pre XKeyscore sú rozmiestnené po celom svete. Samozrejme ide aj tak o gigantický objem dát každý deň, takže úložné kapacity programu stačia na uchovanie týchto informácií v ráde hodín, maximálne dní. Medzitým sú ale analyzované a posúvané selektívnejším a podrobnejším programom MARINA, Pinwale a Traffichief. Ako už bolo spomenuté, medzitým vysvitlo, že jedna z tajných služieb Veľkej Británie GCHQ v spolupráci s NSA tiež zachytáva, vyhodnocuje a uchováva internetovú komunikáciu prechádzajúcu Veľkou Britániou – keď je zdroj komunikácie v zahraničí, nepotrebuje na to ani súdny príkaz. A to je technicky pravda takmer pri každom prenose. Všetko toto je vedením týchto tajných služieb aj vládami USA a Veľkej Británie zdôvodňované bezpečnosťou a

obranou voči rôznym hrozbám, najmä terorizmu. Dokonca tvrdia, že sa im podarilo na základe informácií získanými pomocou tohto sledovania zneškodniť stovky teroristov a zabrániť tak teroristickým útokom. Niektorí dokonca pripomínajú konsenzus, ktorý v USA vládol roky po 11. septembri 2001 – že je nutné silne dbať na bezpečnosť, aby sa vážne teroristické útoky už neopakovali. Mnohé americké médiá sa dokonca viac venujú samotnému whistleblowerovi Snowdenovi ako jeho odhaleniam, a to prevažne v negatívnom duchu. Prieskumy verejnej mienky však naznačujú, že ľudia v USA Snowdenov čin skôr uvítali, odsúdenie úniku ako zradu národných záujmov je v menšine. Nie je isté, či môžeme veriť číslam NSA o zneškodnených teroristoch. Niektorí sa pýtajú, či je vôbec toto sledovanie tak účinným bezpečnostným nástrojom, ako si vlády USA a Veľkej Británie sľubujú. A na obvinenia, že únik informácií o špehovaní teroristi využili na zmenu spôsobov komunikácie, čím bol znehodnotený účinok týchto programov a ohrozená bezpečnosť aj národné záujmy, analytici vyvrátili tým, že napríklad už Usáma bin Ládín (zabitý americkými špeciálnymi jednotkami začiatkom mája 2011) sa pri skrývaní v Pakistane elektronickej komunikácii vyhýbal. A výrazný pokles používania hlavných komunikačných kanálov teroristami podľa nich nastal po zverejnení, že Američania majú nahrávku, na ktorej chystá al-Káida útok na Jemen, a nie po Snowdenových odhaleniach. K tomuto všetkému sa ešte pridalo zistenie, že obe tajné služby sú zvonku prakticky nekontrolovateľné, pretože len ony rozhodujú, aké údaje poskytnú či neposkytnú kontrolným orgánom – tie nemajú ako zistiť, či tajné služby neporušili zákon... Len pred pár dňami americký federálny sudca predbežne rozhodol, že hromadné získavanie záznamov o telefonátoch zo strany americkej NSA je pravdepodobne protiústavné. Americká vláda sa chce odvolať, sudca napadnutý sledovací program spochybňuje nielen za neoprávnené narušenie súkromia, ale taktiež aj pochybný význam, keďže vláda podľa neho nedokázala uviesť jediný konkrétny prípad, v ktorom skutočne zabránil hroziacemu útoku.

Takže tu máme najvyspelejšie sledovacie programy v dejinách ľudstva, ktoré sú obhajované imperatívom ochrany a bezpečnosti nevinných ľudí, ako aj tradičného presadzovania národných záujmov a na druhej strane oprávnene kritizované nielen za všadeprítomné zásahy do súkromia, ale aj za otázku účinnosť v praxi.

V prvom rade som presvedčený, že tajné služby takýmto sledovaním už zašli príďaleko a nemajú právo takto zasahovať ľuďom do súkromia. Ochrana ľudí aj inštitúcií je legitímny záujem, ale ako raz povedala jedna Američanka „Ak stratíme slobodu, stratíme všetko.“. Strach bol a je mocnými zneužívaný na manipuláciu a podrobovanie si ľudí. Takáto špionáž porušuje právo ľudí na súkromie a dáva vláde aj zamestnancom tajnej služby priestor na zneužitie týchto informácií na rôzne nekalé ciele. Áno, vláda to môže myslieť dobre, ale všetko má svoje hranice. Zvlášť v tajnej službe, ktorá de facto „kontroluje“ samu seba, keďže aj kontrolné orgány a príslušný súd sa musia spoľahnúť na to, že tajná služba im hovorí pravdu a dodržiava zákony, je veľký priestor aj pre zneužitie jednotlivcami pre osobné ciele. Šéfredaktor Guardianu – britského denníka, ktorý materiály od Snowdena zverejňuje a stal sa za to terčom nátlaku britských tajných služieb aj politikov – to vystihol: „Za posledné tri roky sa stalo už po druhýkrát, keď veľmi mladý pracovník na nízkom stupni vedel prečítať ich dáta a odísť s nimi. Myslím, že by bolo lepšie, keby sa starali viac o vlastné zabezpečenie siete ako Guardian.“. Špionáž preto treba aspoň obmedziť a nájsť spôsob, ako činnosť služby čo najúčinnejšie nezávisle a transparentne kontrolovať. Žiadny kontrolný mechanizmus ale nie je dokonalý, ľudia sú omylní, manipulovateľní a žiaľ, niektorí aj podplateľní či vydierateľní. Takže jedinou spoľahlivou ochranou súkromia ľudí je obmedzenie špionáže. Nedá sa zneužiť údaje, ktoré neboli zachytené...

V úzkej súvislosti s vyššie uvedeným treba starostlivo prehodnotiť, ako sa dá ak už nie úplne eliminovať, tak aspoň minimalizovať zhromažďovanie údajov o ľuďoch, ktorí nie sú dôvodne podozriví z trestnej činnosti alebo jej prípravy. Dokonca aj v súdnych procesoch predsa platí prezumpcia nevinoty. Dobrá otázka ale je, ako chce vláda a tajná služba potom tieto podozrenia vystopovať. Navyše mnohí kriminálni sa navonok správajú ako „bežní, slušní ľudia“. Ako teda robiť selekciu a pritom sledovanie celkom neznehodnotiť? Sú ale tajné služby vôbec schopné reagovať na ťažko postrehnuteľné hrozby aj na základe kompletných údajov? Tieto otázky sú stále otvorené. V súvislosti s týmito dilemami je treba po prvé – položiť na misku váh bezpečnosť a súkromie, a po druhé – zvážiť, nakoľko je táto špionáž skutočne účinná v ochrane bezpečnosti. Následne vyvodiť záver, aké narušenie súkromia je primerané prípadným zachráneným hodnotám a životom, a nakoniec vykonať opatrenia zákonného, kontrolného aj technického charakteru, ktoré čo najspoľahlivejšie zabezpečia dodržiavanie príslušných zákonov a neprekračovanie právomocí. Veľmi dôležité je stanoviť aj podmienky uchovávanía dát a rozumné mazanie tých, ktoré nevedú k odhalovaniu (prípravy) trestnej činnosti, hoci s tým je spojené riziko, že by za obeť padli aj dáta, ktoré by sa neskôr ukázali ako užitočné. Aj pri tejto záležitosti je nutné zvážiť vyššie uvedené hľadiská.

Fakt, že aj iné krajiny by radi vykonávali takúto sofistikovanú špionáž, ak by to dokázali, že

nedemokratické krajiny sa dopúšťajú ešte horších „opatrení“ voči občanom a zo súčasného zhrozenia z americkej a britskej špionáže sa môžu smiať, neospravedlňuje to, že takúto špionáž vykonávajú USA, Veľká Británia ani nikto iný. Už deťom sa hovorí: „To, že on skočí do studne, neznamená, že máš aj ty“. Škoda, že sa toho nedržia mnohí dospelí a v tomto prípade dokonca tí, ktorí majú na zákonnosť (a teda aj morálku) v spoločnosti dohliadať. Áno, na druhej strane vo vzťahu k zločincovi a nedemokratickým krajinám s neskrývanými mocenskými ambíciami sa nemôžeme správať vo všetkých ohľadoch tak, ako k vlastným bezúhonným občanom, ktorí si chcú primerane užiť svoje slobody. Lenže medzi potrebnou až nutnou sebaobranou a prispôbením sa nepriaznivej realite na strane jednej a morálnym relativizmom a robením tých istých zlých vecí (akurát v menšom rozsahu a krajšom kabáte) je nebezpečne tenká a neostrá hranica. Tým sa vraciame k citátu spomenutému na začiatku úvahy. Ak chceme byť lepší, musíme počítať s tým, že to budeme mať zložitejšie a náročnejšie. Nemôžeme sa nechať prevalcovať zlom, ale ak by bolo bytie dobrým vždy jednoduché a ľahké, azda by zla ani nebolo... tak sa odpútajme od vyhovárania sa na druhých a pokúsme sa nájsť cestu, ako sa dá bezpečnosť zaistiť bez neobmedzených praktík „Veľkého brata“. Aj sám Snowden pôvodne utajovanie informácií schvaloval a ľudí, ktorí vynášajú informácie, ostro odsudzoval. Nakoniec ale tvárou v tvár praktikám v tajnej službe zmenil názor... Novinár spolupracujúci s ním tvrdí, že „má dosť informácií, ktoré by Spojeným štátom narobili za minútu viac škody, ako sa podarilo komukoľvek inému v histórii USA... Lenže to nie je jeho cieľ“. Aj šéfredaktor Guardianu nedávno vyhlásil, že zverejnili iba jedno percento materiálov, „urobili veľmi selektívne úsudky“ o tom, čo zverejniť a neodhalil žiadne meno zamestnanca tajnej služby.

V neposlednom rade si myslím, že obhajovanie a presadzovanie národných záujmov je primerané uskutočňovať bez priemyselnej a ekonomickej špionáže, či dokonca odpočúvania politických predstaviteľov s cieľom aspoň približne predvídať ich politické a strategické rozhodnutia. Toto do medzinárodných vzťahov naozaj nepatrí, čo ako niektorí budú hovoriť, že je to „normálne“, že je to potrebné v mene národných záujmov, atď. Áno, nech sa tí, ktorí kritizujú, sami seba spýtajú, či by v pozícii Američanov a Britov konali tak, ako od nich vyžadujú, a nech si pozametajú na vlastnom dvore. Jasné. Ale prípadné pokrytectvo kritikov nikoho neospravedlňuje, ako už bolo napísané vyššie. Pozitívne je, že sa americká vláda dohodla už aspoň s nemeckou vládou na podpísaní dohody o neodpočúvaní. Ale po prvé, toto musí americká vláda aj realizovať, a po druhé, nielen vo vzťahu k najvýznamnejším strategickým partnerom ako je Nemecko, ale voči všetkým bezúhonným ľuďom na svete, nakoľko to pôjde (ako bolo vysvetlené vyššie), ak chce získať aspoň čiastočnú dôveryhodnosť. Nehovoriac o tom, že americké tajné služby majú rozpočet o veľkosti desiatok miliárd USD, čo je údajne dokonca viac ako v časoch studenej vojny. Toto „stráženie“ a „presadzovanie“ národných záujmov teda stojí nemalé finančné zdroje.

Špionáž takéhoto rozsahu je teda neprijateľná bez ohľadu na to, kto by to tiež rád robil či kto robí ešte horšie veci. Mantra bezpečnosti či národných záujmov bola v histórii nespočet krát zneužitá v mocenskom boji, ako aj na presadzovanie autoritárskych a slobody potláčajúcich politík. A ak aj sú tieto snahy myslené úprimne dobre, napriek vidine potenciálnych bezpečnostných prínosov je nutné nebagatelizovať hrozivé riziká zneužívania plošne zhromažďovaných údajov.

Hoci je teda problematika špionáže rozporuplná, vlády USA a Veľkej Británie by mali urobiť všetko pre to, aby našli adekvátny spôsob sledovania komunikácie, ktorý bude čo najlepšie vyvažovať prínos pre bezpečnosť a elimináciu rôznych hrozieb na strane jednej a rešpektovanie súkromia ľudí, ako aj obmedzenie možností zneužitia vládou aj pracovníkmi tajných služieb na strane druhej. Ich dôveryhodnosti môže čo najúčinnnejšia nezávislá a transparentná kontrola sledovacích programov, ktoré by plnili práve ten účel, pre ktorý boli oficiálne zriadené, len prospieť. Takisto by nehnali vodu na mlyn úvahám o rozštiepení internetu a pokusom o vytváranie uzavretých národných sietí.

Bude teda veľmi zaujímavé sledovať, ako sa vyvinie do veľkej miery hodnotový boj medzi súkromím, ale aj slobodou na jednej strane, a pocitom istoty a bezpečnosťou na druhej strane. Samozrejme, zásadnú úlohu zohrajú analýzy a diskusie okolo praktických poznatkov a vízií. Avšak rozhodnutie v tomto prípade zrejme nastaví dôležitý precedens aj pre iné oblasti života. Je to skúška, kam až sme odhodlaní posúvať našu slobodu a dôveru v schopnosť ľudstva morálne dospieť natoľko, že nebude potrebovať, aby štáty boli príliš veľké, silné a nedôveryčivé, aby sme si z našej civilizácie neurobili džungľu. A tiež skúška, či sa nakoniec väčšina uspokojí s tým, že v náručí „Veľkého brata“ je život aspoň na prvý pohľad predsa len pohodlnejší a istejší. Aj za cenu neduhov v štátnej správe či dokonca diktatúre, ktoré by bohato vystačili azda na nejednu ďalšiu esej...